

Knut Hamsun

Nr: 1 / 2003

Hamsun-nytt

"Og i de lange aftener når intet levende kan færdes ute for frost da brænder vi i ovnene og læser. Læser romaner og aviser. Men de gamle folkslag læser ikke, de er ute i natten og klimper sange. Der sitter nu denne mand under akacien, vi ser og hører ham spille, i et slikt land er vi.

(Fra I æventyrland, 1903)

Redaktøren har ordet

I 1903 ble reiseskildringen *I eventyrland* og novelle-samlingen *Kratskog* utgitt, og da passer det jo aldeles utmerket å bruke et sitat fra en av disse bøkene. "Om hundrede år er ikke alting glemt", for å si det nesten med Hamsuns egne ord. Jeg synes valgte sitat fra skildringen kan stå som ett av uttallige eksempler på at Hamsun er kompleks og mangfoldig, men også generøs og fargerik i sine skildringer, og det passer jo også bra i forhold til at nettopp menneskesynet hos Hamsun er tema i et par av artiklene i dette nummeret av Hamsun-nytt.

Det er intet som gleder en beskjeden hamsunentusiast mer enn å registrere at det syder, spirer og gror i det hamsunske landskap, og redaksjonen håper at medlemsbladet greier å formidle noe av aktiviteten rundt omkring. Jeg skal ikke gå i detaljer her, kun antyde at bare i inneværende år vil det gå av stabelen intet mindre enn tre offisielle Hamsun-arrangement, to innenlands og ett i utlandet, og dét er slett ikke verst! I tillegg til artikler om disse, presenteres kort to nye utgivelser omkring Hamsuns liv og gjerning, foruten annet stoff, og jeg vet at det også foregår mye der ute blant folk; det være seg alt fra planlegging og gjennomføring av ekskursjoner og seminarer til elever i videregående som skriver sæmner. Det forskes, leses og diskuteres som aldri før, også omkring emner

som kan være problematiske, men det er positivt og skaper utvikling og framgang.

Forhåpentligvis kan også Hamsun-Selskapets medlemsblad utvikle seg i samme positive ånd, og et bidrag i den forbindelse håper jeg kommer i neste nummer. Tanken er at hamsunforskere og andre aktuelle skribenter skal inviteres til å skrive mindre fagartikler om emner de jobber med eller har synspunkter på. Dette tror jeg vil bidra til et mer spennende blad, og kanskje vil da den såkalte Innspill-siden, som ble lansert i fjor, få livets rett. Selv om ikke Hamsun-nytt skal være et debattforum, åpnes det altså for meningsytringer og andre innspill fra medlemmene.

Og med våren i sikte, er det bare å si med Hamsun:

*"Lat spille med vår over jorden!
Og ind i den store naturens musik
Det mumler en lyd fra mit hjærte,
En tak for hver vår jeg fik.
Det dunker som hovtramp i brystet inde,
En glæde fra Gud til mig –
Den største som nogen har fundet
og nogen vil finde."*

(Fra *Det vilde kor*)

Henvendelser ønskes velkommen, helst i form av e-post, til:

Kathrine.Fosshei@hamsun.vgs.no

Kathrine Fosshei, red.

Ansv. Redaktør: Kathrine Fosshei
Sats/lay-out: Kathrine Fosshei
Forsidebilde: Hentet fra
<http://sites.inka.de/sahl/hamsun>

Hamsun i Grimstad

Ola Veigaard, leder for Hamsun-Selskapets lokalavdeling i Grimstad, lover et spennende og variert program når Hamsun- og Ibsen-dagene går av stabelen 14. - 17. august i år.

Arrangementet ønsker å bære fram begge sine store forfattere, men Veigaard understreker at hovedvekten vil ligge på Hamsun, og håper på stor oppslutning omkring årets evenement, som har følgende program:

Torsdag 14. august

Kl. 19:00

Hamsun og fantasiens triumf

Ved:

Øystein Rottem

Sted:

Arendal bibliotek

Kl. 20:00

"Det begyndte å bli ingen nat ..." Hamsun og Nord-Norge

Ved:

Nils Magne Knutsen

Sted:

Arendal bibliotek

Fredag 15. august

Kl. 12:00

Nobelprisvinneren og konsentrasjonsleirfangen.

Om Hamsuns rolle i Ossietzky-saken

Ved:

Inge Eidsvåg

Sted:

Grimstad bibliotek

Kl. 19:00

En skuespillers arbeid med seg selv og Ibsen

Ved:

Skuespiller Sverre Anker Ousdal

Sted:

Catilina-salen i Grimstad Kulturhus

Kl. 20:00

Om Marie

Ved:

Skuespiller Ghita Nørby

Sted:

Catilina-salen i Grimstad Kulturhus

Kl. 21:00

Hamsun, Ibsen og mat

Ved:

Henry Notaker

Sted:

Apotekergården Restaurant

Lørdag 16. august

Kl. 12:00

Knut Hamsuns litterære foredrag 1891, et utdrag

Introduksjon ved professor Bjørn Hemmer

Ved:

Skuespiller Joen Bille

Sted:

Kommunestyresalen

Kl. 13:00

Om arbeidet med den nye Hamsun-biografien

Ved:

Ingar Sletten Kolloen

Sted:

Kommunestyresalen

kl. 14:15

Bussavgang fra Grimstad Rådhus til Sandum/Hesnes-brygge

kl. 14:30

Avgang med båt fra Sannumbrygge til Hesnesøy

Kl. 15:00

Om losvesenet på 1700- og 1800-tallet

Ved:

Generalsekretær i forbundet KYSTEN Per Hillesund

Sted:

Hesnesøy/Kvaløy

Kl. 17:00

Terje Vigen

Ved:

Ghita Nørby

Sted:

Viga på Kvaløy

Kl. 18:00

Båttur med Solrik

Søndag 17. august

Kl. 12:30

Avduking av Nygårds Hamsun-skulptur

Ved:

Inge Eidsvåg

Sted:

Ved Landvik aldershjem

Nærmere informasjon og påmelding til: turistkontoret@grimstad.no

(Bildet på forrige side viser Knut Hamsuns hjem Nørholm ved Grimstad.)

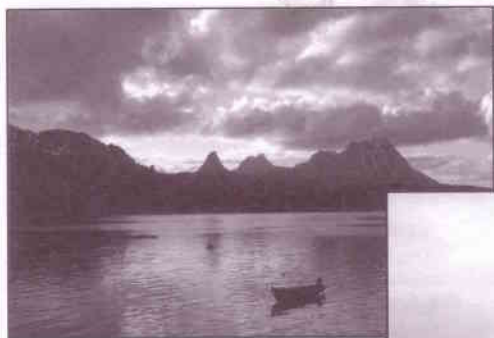
Siden sist

– Reiselivet i Norge feirer 100 år, og 2003 er ”Turistenes år”, forteller administrerende direktør i Norges Turistråd Svein-Erik Ovesen, og framhever Hamsuns rike da han blir oppfordret til å anbefale reisemål i Norge. – Det er ikke så lett å peke ut ett område i Norge når det er så mange å ta tak i. Men skal jeg komme med ett konkret reisetips, må det være å reise til Hamarøy i Nordland, sier han og understreker særlig naturen i seg selv som et mål, foruten Tranøy fyr, Tranøy galleri, Hamsungalleriet og Hamsuns barndomshjem. – Det er mange perler som nordmenn ikke kjenner til. En av disse perlene er selvfølgelig Hamarøy.

Redaksjonen kan ikke annet enn å si seg enig, og ønsker velkommen til alle som vil besøke denne perlen i nord!

Ikke nok med at Hamarøy og Nordland blir positivt markedsført her hjemme. I februar-utgaven av det amerikanske tidsskriftet *The World and I* finnes to artikler som begge handler om Knut Hamsun. Artiklene er skrevet av bladets redaktør Eric P. Olsen, hvis bestefar kom fra Norge. Den ene artikkelen viser hvordan nordlandsnaturen påvirket Hamsuns diktning og er ledsaget av flotte fargebilder fra Nordland, mens den andre artikkelen bærer tittelen ”Knut Hamsun: Norway’s Neglected Literary Giant”.

Artiklene er tilgjengelig på nettstedet www.worldandi.com, og er herved anbefalt!

(Bilder fra Hamarøy, Hamsuns rike.)

Hamsuns menneskesyn

I sin åpningstale på et forsoningsmøte mellom Den norske kirke og Samisk kirkeråd i Hamarøy, var det naturlig for sogneprest Rolf Steffensen å komme inn på Hamsun og hans menneskesyn, særlig slik dette kommer til uttrykk i enkelte av hans tekster.

Steffensen, som også er leder for Hamsundagene i Hamarøy, ble for en tid tilbake konfrontert med påstanden om at Knut Hamsun forfektet rasistiske holdninger i forhold til samene, og da reagerte han med å forsvare dikteren, men i sin tale sier han at han likevel ikke er tvil om at en roman som *Markens grøde* inneholder til dels grove karakteristikker, ikke bare av enkeltmennesker, men også av samene som gruppe, som folk. Steffensen mente likevel at det er grunn til å spørre seg om holdningene

som forfektes er forfatterens egne, eller om han i stor grad skildrer tidsånden. – Personlig tror jeg det knapt går an å skille de to. Kanskje er det mest trolig at Knut Hamsun var rasistisk i en rasistisk tid, i et rasistisk lokalmiljø, et rasistisk Hamarøy, sa Steffensen blant annet i sin tale på forsoningsmøtet. Videre pekte han på Hamsuns mangel på selsensur, som gjør at det går an å møte dikteren med motstand, og kanskje med et snev av selvrangtelse. – I så måte blir bøkene hans, når de rasistiske holdningene dukker opp, viktige tidshistoriske dokument, som vi ikke må lukke øynene for, men ta inn over oss og ta et oppgjør med, avrundet Rolf Steffensen, og gjennom å trekke fram både Hamsuns og annen litteratur, dokumenterte han at omfanget av den rasistiske tenkingen i vår egen relativt nære historie er betydelig.

Hamsun i Tromsø

Den tredje internasjonale Hamsun-konferansen ved Universitetet i Tromsø går av stabelen 25. - 26. september 2003. Det overordnede tema for konferansen vil være "Tid og rom i Hamsuns forfatterskap".

– Programmet begynner nå for alvor å ta form, opplyser prosjektleder for Hamsun-gruppa ved Universitetet i Tromsø, Even Arntzen, til Hamsun-nytt. – Ennå er ikke alle brikker kommet på plass, men så langt ser det riktig så lovende ut. Fra USA kommer Anne Sæbø og Troy Storfjell, fra Tsjekia kommer Martin Humpal, fra Danmark Elisabeth Oxholm, og fra de andre norske universitetene vil Per Thomas Andersen, Steinar Gimnes, Britt Andersen og Atle Kittang bidra.

Dessuten fremhever Arntzen at Tromsø-miljøet, naturlig nok, vil være sterkt synlig fremme på podiet, ettersom denne konferansen er å betrakte som selveste "utstillingsvinduet" for det NFR-finansierte Tromsø-prosjektet "Tid og rom i Hamsuns tekster". – Så langt er det klart at både Linda Nesby, Henning H. Wærp, Atle Skaftun og jeg selv skal ha fremlegg, avslutter Arntzen. Konferansen, som er åpen for alle, begynner torsdag kveld (25/9), og avsluttes lørdag kveld (27/9). De aller fleste foredragene vil bli holdt på skandinaviske språk, med unntak av ett eller to på engelsk. Konferanseavgiften er kroner 300,-. Nærmere informasjon og påmelding skjer ved henvendelse til Even Arntzen, fortrinnsvis over e-post: even.arntzen@hum.uit.no, alternativt over telefon: 77 64 42 60 / 908 59 225.

Hamsun på Hamarøy og i Latvia

En ny Hamsun-organisasjon er under etablering i Hamarøy, med Knut Erik Høyby som daglig leder, og allerede til høsten kommer første arrangement i dennes regi, Hamsun-dager i Latvia 9. - 12. oktober. Høyby var prosjektleder for Hamsun-dagene 2002 i Hamarøy, og skulle som en av sine oppgaver finne en ny form for Hamsun-dagene, som kunne bidra til en mer kontinuerlig virksomhet. Resultatet er altså Hamsun-stiftelsen HAMARØY, og et interimstyre har fått i oppdrag å stå for den formelle etableringen av stiftelsen.

Interimstyret består av Asbjørn Hopland fra Hamarøy kommune, Sverre Harald Eriksen fra Knut Hamsun videregående skole og Even Arntzen fra Hamsun-Selskapet (og UiTø), og disse skal lage forslag til vedtekter, tilrå økonomisk ramme, foreslå medlemmer til styret, gjennomføre stiftelsesmøte og engasjere daglig ledelse.

Knut Erik Høyby har jobbet intenst mot Latvia i lang tid, og tror at en offensiv satsing i utlandet vil ha ringvirkninger i forhold til Hamsun-arbeidet her hjemme. Selv om Hamsun-dagene som arrangeres i Hamarøy annet hvert år skal være stiftelsens hovedoppgave, tror Høyby at det å eksportere Hamsun vil høyne interessen for han og hans forfatterskap generelt, og dessuten knyttes det også nye kontakter som vil bidra til å befeste Hamarøy som "Eventyrlandet". Det er derfor mulig å tenke seg at Latvia til høsten ikke blir den eneste utenlandssatsning i denne sammenheng, men at mellomårene blir brukt regelmessig til å bringe Hamsun og Hamarøy ut. Og selvsagt ikke bare til utlandet, men andre steder i Norge. Hva med en litterær pakke rettet mot f. eks. lærere og litteraturinteresserte på hurtigruta? Mulighetene er mange, og Hamarøy har det beste utgangspunkt.

Hamsun-dagene i Latvia vil finne sted i byen Valmiera, som en viktig del av Norske dager, og dette er faktisk den norske hovedsatsningen i Latvia i 2003, med bl. a. UD inne på finansieringssiden. I Valmiera er det et aktivt

miljø for norsk språk og kultur, og i tillegg vil det også foregå noen arrangementer i hovedstaden Riga. Foruten jugendkvarteret og annen vakker arkitektur, kan denne byen by på et rikt og omfattende kulturtilbud. Litteraturseminaret har allerede fått navn som Herbjørg Wassmo, Nils Magne Knutsen og Ingar Sletten Kolloen på deltakerlista, og vil foruten Hamsun by på et møte med norsk 1900-talls litteratur. Det vil også bli musikk, filmfestival og utstillinger med kunst og brukskunst, og dessuten et samisk kulturprosjekt.

Hamsun-stiftelsen HAMARØY skal stå som hovedarrangør for Hamsun-dagene i Latvia, men skal samarbeide med diverse latviske institusjoner, samt fra norsk side Universitetet i Tromsø, Knut Hamsun videregående skole, Hamsun-Selskapet, Latvias ambassade i Oslo og Utenriksdepartementet. Universitetet i Tromsø er alt inne som en sentral aktør i forhold til litteraturseminaret, mens Knut Hamsun videregående skole, som har en egen ressursgruppe for Hamsun-arbeid, er i gang med å utarbeide et fagseminar for lærere i Norge og Baltikum i tilknytning til Hamsun-dagene i oktober, men innholdet i dette er ennå ikke avklart. Det diskuteres også om det er mulig å gjennomføre en lærer- og elevutveksling mellom Nördisk gymnas i Riga og skolen på Hamarøy.

Og ikke nok med det; stiftelsen samarbeider også med Hamsun-Selskapet og Knut Hamsun videregående om å tilby en åpen kulturreise til Baltikum, og det er allerede opprettet kontakt med lokale reiselivsaktører med sikte på å sette bort den praktiske delen av et slikt opplegg. Her vil det ikke bli ubegrenset med plass, slik at de som er interessert bør være tidlig ute med påmelding. Parallelt med den åpne turen vil det også legges opp til et tilbud for Hamsun-dagenes hovedsponsorer, og det vil bli gjort forsøk på å få til en work-shop med reiselivsaktører fra Baltikum, Nord-Salten og Nordland fylke. Målet med dette initiativet er å utvikle et nettverk i det baltiske markedet, som også vil tjene oss her hjemme.

Det er altså ikke noe å si på satsningen så langt for Hamsun-dagenes nye organisasjon. Knut Erik Høyby har ambisjoner, og Asbjørn Hopland er ikke mindre entusiastisk: – Hamarøy skal være nr. 1 på Hamsun, et kraftsenter for alt som har med forfatteren å gjøre. Derfor er det nettopp Hamarøy som bør stå for 150-årsfesten for Hamsuns fødsel i 2009. – Og man må være klar over at Hamarøy har et forsprang på mange kommuner på grunn av forfatterens sterke tilknytning. Ingen andre kommuner har et så godt kort på hånden. Utfordringen blir å være i stand til å utnytte dette fortrinnet til å skape ringvirkninger, aktivitet og næring, føyer Høyby til.

Og med det er det vel bare å slå fast at selv om Hamsun-stiftelsen HAMARØY ikke er formelt etablert i skrivende stund, så er den i aller høyeste grad i full virksomhet.

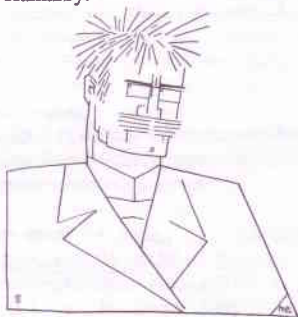
Der som noen har spørsmål vedrørende arrangementet i Latvia i oktober, er det bare å ta kontakt med Hamsun-nytt's redaksjon. Det vil for øvrig komme mer stoff om dette i neste nummer av Hamsun-nytt.

Lite bilde: Asbjørn Hopland og Knut Erik Høyby foran Skogheim på Hamarøy.

Stort bilde: Mezotne slott i Latvia.

Karikatur: Fr. Chr. Bødtker, 1909.

Hamsun ingen gåte...

Nei, ikke i følge førsteamanuensis Ståle Dingstad i hvertfall. I sin nye bok *Hamsuns strategier. Realisme, humor og kynisme*, som bygger på hans egen doktoravhandling, retter Dingstad søkelyset mot et knippe av Hamsuns senere tekster og etablerer ny innsikt i forfatterskapet.

Hamsun har lenge figurert som en gåte, men slik er ikke perspektivet i denne boken. I *Hamsuns strategier. Realisme, humor og kynisme* finner vi tanken om at Knut Hamsun var en meget bevisst forfatter, en iakttagere og strateg som satset alt – og tapte.

Dingstad skriver i forordet: "Enda en bok om Knut Hamsun? Kan nå det være nødvendig? Ja, etter å ha lest svært mye av det som er skrevet om Hamsun i etterkrigstiden, har jeg det inntrykk at mange unngår eller omgår det som har gjort Hamsun til et navn i norsk litterær og politisk offentlighet. Hamsun er vår største romanforfatter, og han skrev seg inn i norsk historie med sin støtte til nazistene før og under krigen. Disse to momentene gjør det viktig å lese, fortolke og formidle videre Hamsuns forfatterskap. Det er også disse to momentene jeg kommer til å vie mest oppmerksomhet i denne boken." (s.11). Videre oppsummerer Dingstad innledningsvis sitt prosjekt som følger: "Problemet vi står overfor, dreier seg altså om hvorvidt vi kan skille mellom

den unge og den eldre Hamsun og om vi kan skille mellom poeten og politikeren Hamsun. Det finnes neppe noen enkel løsning på problemet, men i denne boken tar jeg stilling for å skille den eldre Hamsun fra den yngre, men mot å skille poeten fra politikeren. Skal jeg presisere problemstillingen ytterligere, må det være å fremheve at jeg er ute etter å påvise en mulig sammenheng eller et meningssammenfall mellom de romanene jeg tar for meg, og de artiklene der Hamsun tydeligst markerte seg politisk." (s. 19)

Tekstene som Dingstad tar utgangspunkt i, er Hamsuns foredrag om litteratur, to korte tekster med tittelen *Paa Tourné*, som begge gir en litterær fremstilling av Hamsuns egen foredragsvirksomhet, og første kapittel i romanen *Landstrykere* fra 1927. Hovedvekten ligger likevel på gjennomgangen av Hamsuns to siste romaner, nemlig *Men livet lever* fra 1933 og *Riddarskiftet* fra 1936. Til slutt tar Dingstad for seg boken som ble reist mot Hamsun etter krigen, og som har særlig forsvarstalen som er gjengitt i Hamsuns siste bok *Paa gjengrodde stier* fra 1949.

Ståle Dingstad er førsteamanuensis ved Høgskolen i Agder, og hans bok om Hamsun er utgitt på Gyldendal Norsk Forlag AS.

Kramboden

Hamsun-Selskapet kan tilby sine medlemmer følgende salgsartikler:

Lydbokforlagets Hamsun-bøker	25% rabatt
Hamsun i Tromsø. 10 Foredrag fra Hamsun-konferansen i Tromsø 1995 (Ord. Pris kr 225,-)	kr 150,-
Øvrige bøker Hamsun-Selskapets Skriftserie	50% rabatt
Hamsun-Selskapets T-skjorte	kr 100,-
Plakater(60x90 cm) m/Hamsun i farger	kr 75,-
Kaffekrus m/Hamsun-dikt	kr 80,-

Porto kommer i tillegg

Hamsuns fortellerstemme

Boken *Knut Hamsuns dialogiske realisme* er en studie av *Børn av tiden*, "Nabobyen" og *Paa gjengrodde stier*.

Atle Skaftun er forfatteren bak boken, som i all hovedsak er identisk med hans doktoravhandling fra Universitetet i Tromsø i 2002.

Atle Skaftun forsøker her å vise hvordan Hamsuns særegne fortellerstemme må forstås som en spenningsfylt dialog mellom forfatteren og hans fiktive personer, og med støtte i Mikhail Bakhtins tenkning hevder Skaftun at Hamsuns stemme ikke lar seg fange av et analyseapparat som opererer

med et strengt skille mellom forfatter og fortellestemme.

Begrepet 'dialogisk realisme' peker mot den dialogiske innstilling forfatteren har til de fiktive personene som reelle andre ved at han plasserer seg på samme nivå som dem, og understreker at relasjonene mellom fortelleren og personene kommer til uttrykk på ytringenes, det levende språkets nivå.

Atle Skaftun jobber ved Høgskolen i Stavanger, og boken *Knut Hamsuns dialogiske realisme* er utgitt på forlaget Unipub AS.

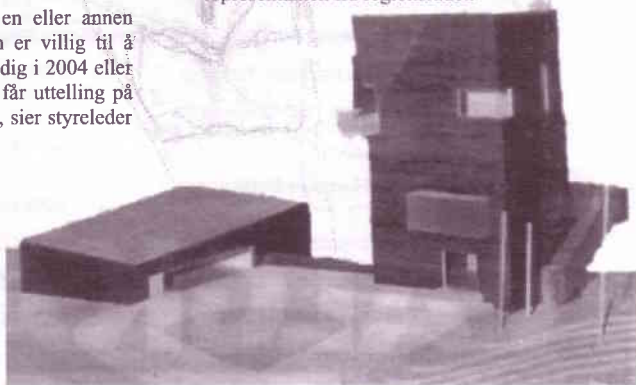
Hamsunsenter allerede i år?

Det kan altså bli byggestart i inneværende år, dersom utredningen i Nordland fylkeskommune finner dette forsvarlig.

Det er styret for Hamsunsenteret AS som har bedt fylket om å forskuttere byggingen av senteret, fordi styret mener at det kan være fare for at noen av sponsorene vil falle fra dersom man venter helt til 2006, og at andre steder i landet i mellomtiden kan realisere et Hamsunsenter i en eller annen form. – Dersom fylkeskommunen er villig til å forskuttere senteret, kan det stå ferdig i 2004 eller 2005. Det er viktig at vi nå snart får uttelling på engasjementet for Hamsunsenteret, sier styreleder Bjørn R. Monssen.

Fylkesråd Heidi Kristin Sætre er positiv til utspillet. Hun mener det vil være fordelaktig å begynne byggingen allerede i år, og får støtte fra Salten Regionråd, som viser til at Hamsunsenteret vil være et fyrtårn av internasjonalt format og representere unike utviklingsmuligheter for kultur- og næringslivet i regionen. – Dette potensialet har vi ikke råd til å miste, sier representanten fra regionsrådet.

(Modell av Hamsunsenteret.)

B-POST

PORTO BETALT
VED
INNLEVERINGA
PÅ

NORGE / NØRGE

Hamsun-Selskapet

